

**Арлингтон нийтийн сургуулиудын Гэр бүлийн амьдралд боловсрол олгохоос Эцэг
эхийн татгалзах маягт - 7-р АНГИ**

СУРАГЧИЙН НЭР: _____ УТАСНЫ ДУГААР: _____

БАГШИЙН НЭР: _____ ОГНОО: _____

Миний бие үүгээр хүүхдээ дараахь зорилтуудаас татгалзах гэсэн сонголтыг хийж байна. Би хүүхдээ татгалзуулсан зорилгынхоо оронд манай хүүхдэд бие даан гүйцэтгүүлэх өөр даалгавар өгөх болно гэдгийг ойлгож байна. Хүүхэд өөр даалгавар дээр ажиллаж байхдаа сургуулийн дүрэм, журмыг дагаж мөрдөх ёстой бөгөөд энэ даалгаварт үнэлгээ өгнө гэдгийг бас ойлгож байна.

ЗӨВЛӨГӨӨ: Хүүхдээ татгалзуулахыг хүссэн зорилго тус бүрийн хажуу талд өөрийн нэрний эхний үсгийг тавиарай.

___ **7.1 Сурагч гэр бүлийн доторх өөрийн үүрэг, харилцааг тодорхойлно.**

Тодорхойлох тайлбар: Агуулга нь хувийн харилцан үйлчлэлийг тодорхойлох; харилцааны ур чадвар; сэтгэлийн хөдлөл, бие бялдар, оюуны хэрэгцээг хангах арга замууд; гэр бүлдээ сурагчийн оруулах хувь нэмрийг багтаасан. Сурагчид ийм шийдвэр гаргах тохиолдолд гэр бүлийн зорилго ба хэрэгцээг хангахын тулд хувийн зориулалт хийхийн эерэг ашиг тусыг сурч мэднэ.

___ **7.2 Сурагч нь өөрийн бэлгийн шинж чанарын бие бялдрын хөгжлыг таньж, тэдгээр нь тэдний сэтгэл хөдлөл, нийгмийн өсөлтөд хэрхэн нөлөөлж буйг ойлгох болно.**

Тодорхойлох тайлбар: Өсвөр насны эхэн үеийн хүүхдэд ордог биологийн болон физиологийн өөрчлөлтөд онцлон анхаарна. Биеийн өсөлт, бэлэг эрхтний өөрчлөлт, дааврын шүүрэл, сарын тэмдэг эхлэх, бэлгийн харьцаанд орох мэдрэмж гэх мэт хоёрдогч бэлгийн шинж чанарт анхаарал хандуулах хэрэгтэй. Зааварчилгаагаар өөрийгөө ухамсарлах чадварыг дээшлүүлж, сарын тэмдэг, эрхтэн зөнгөөрөө босох, нойтон зүүд зүүдлэх, гар хангалга хийх, өсөлтийн түвшин, хөгжлийн ялгааны талаархи бодит мэдээллээр дамжуулан сэтгэлийн түгшүүрийг багасгаж болно.

___ **7.3 Сурагч бие махбодийн хайр дурлал нь заавал бэлгийн харьцаатай байх албагүй гэдгийг ойлгодог бөгөөд энэ нь нөхөрлөл, баяр ёслол эсвэл хайртай гэр бүлийн илэрхийлэл байж болно.**

Тодорхойлох тайлбар: Сурагч сэтгэл санаа, бие махбод, сэтгэлзүйн эрүүл мэндэд зайлшгүй шаардлагатай зохистой илэрхийллийн талаар суралцана. Сурагч бие махбодийн зохистой ба зохисгүй мэдрэмжийн ялгааг ойлгож мэднэ. Хүчирхийллийн харилцааны шинж чанарыг авч үзэх болно.

___ **7.4 Сурагч бэлгийн зан үйл нь ухамсартай шийдвэр бөгөөд; гэрлэлтийн өмнөх, хүчирхийллийн, зохисгүй бэлгийн харьцаанд "үгүй" гэж хэлэх нь чухал; зохистой харилцаа нь харилцан хүндлэл, итгэлцэл, халамж дээр суурилдаг гэдгийг зөвшөөрнө.**

Тодорхойлох тайлбар: Бэлгийн мэдрэмж нь хэвийн, болох ёстой зүйл гэж тайлбарладаг боловч зан төлөвөөр үргэлж илрэхгүй. Зааварчилгаанд хэрэгцээ ба хүсэл сонирхлын ялгаа, баталгаатай чадвар, асуудлыг шийдвэрлэх эсвэл зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх арга, хувилбарууд багтсан болно. Татгалзах ур чадварыг сурагчдад зааж, дадлага хийнэ.

Согтууруулах ундаа, бусад мансууруулах бодис хэрэглэх, утас, интернет зэрэг цахим төхөөрөмжийг зохисгүй ашиглах зэргээр хүчирхийлсэн юмуу зохисгүй харилцааны шинж тэмдгүүдийн талаар ярилцана. Үүнээс гадна, өсвөр насныхны жирэмслэлтийн үр дагавар, бэлгийн замын халдварт өвчний шинж чанар, бэлгийн харьцааг хойшлуулахын ач тус зэргийг ярилцана.

7.5 Сурагч нийгэмд бэлгийн харьцаатай холбоотой мессежийг тодорхойлно.

Тодорхойлох тайлбар: Багш нь сурагчдыг сурталчилгааны мэдээллийн хэрэгсэл, дуу хөгжим, видео бичлэг, телевиз, кино, хэвлэмэл материал, граффити зэргээс бэлгийн харьцааны талаархи мэдээллийг олж илрүүлэх, дүн шинжилгээ хийхэд чиглүүлдэг. Сурагчид жендэрийн хэвшмэл ойлголт, бэлгийн мөлжлөгийг таньж сурдаг. Тэд тодорхойлсон сөрөг нөлөөг үнэлж, нөлөөг сулруулж, сөрөг бүрэлдэхүүн хэсгүүдийг агуулсан мэдээллийн хэрэгслийг үзэхэд хэтэрхий их цаг зарцуулахаас илүү төрөл бүрийн эерэг үйл ажиллагаанд оролцохыг хөхүүлэн дэмжинэ. Сурагчид эдгээр мессежүүд бэлгийн амьдралтай холбоотой сэтгэцийн эрүүл мэндийн асуудалд хэрхэн нөлөөлж байгааг харуулна.

7.6 Сурагчид интернеттэй холбоотой аюулгүй байдлын асуудлыг судална.

Тодорхойлох тайлбар: Зааварчилгаа нь гэмт этгээд залуучуудыг хүний (хүүхдийн/өсвөр насны бэлгийн харилцаа) наймаанд оролцуулахад интернетийг хэрхэн ашигладаг; интернетийг хүчирхийлэл үйлдэгчид өгөөш болгон ашигладаг нийтлэг техник ба сурагчдыг эмзэг сул дорой болгодог нийгмийн сүлжээний сайтуудад байрлуулсан мэдээлэл; хувийн мэдээллийг хамгаалах стратеги; тав тухгүй нөхцөлд насанд хүрэгчдийн дэмжлэгийг авах стратегийг багтаасан. Хүний наймаачид хохирогчдыг олох, олзлохын тулд технологийг хэрхэн ашигладаг, нийгмийн сүлжээний сайтууд дээр байрлуулсан мэдээлэл нь сурагчдыг яаж эмзэг сул болгож болохыг сурагчид олж тогтооно. Технологийн хэрэглэгчдийг хүний наймаанаас хамгаалж, хувийн мэдээллийг хамгаалах стратеги, дадал зуршлын талаар ярилцах болно. Сурагчид тав тухгүй нөхцөлд насанд хүрэгчдийн дэмжлэгийг хайж олоход бэлэн байгаа нөөцийн жагсаалтыг гаргана.

7.7 Сурагч өсвөр наснаас өмнө болон өсвөр насны бэлгийн харьцааны үр дагаврыг мэдэж байх болно.

Тодорхойлох тайлбар: Зааварчилгаа нь бэлгийн замаар дамжих халдвар, түүний дотор ХДХВ, бага аарцгийн үрэвсэлт өвчин (PID); Умайн хүзүүний хорт хавдар; төлөвлөөгүй жирэмслэлт; нэр хүнд, гэм буруутгал ба түгшүүрийн талаарх шинэчлэгдсэн, бодит мэдээллээр хангахад чиглэгддэг. Хэлэлцүүлэгт гэрлэхээс өмнө бэлгийн харьцаанд орох, эцэг эх болохын сэтгэл санаа, сэтгэлзүйн болон санхүүгийн үр дагаварууд багтана. Сурагчдыг өөрсдийнхөө эерэг талыг эрсдэл хүлээх зан авир гаргахаас зайлсхийх шалтгаан болгон тодорхойлоход чиглүүлнэ. Мөн тэд бэлгийн үйл ажиллагааг хойшлуулахтай холбоотой эерэг үр дүн ба эрх чөлөөний талаар ч суралцана.

7.8 Сурагч өсвөр насны эрт үедээ жирэмслэхийн сөрөг үр дагавар болон түүнчлэн жирэмслэлтийг гэрлэх хүртлээ хойшлуулах эерэг үр дүнгийн талаар жагсааж бичнэ.

Тайлбар тайлбар: Зааварчилгаанд өмнөх ангид үзсэн жирэмслэлт ба төрөлтийн талаар давтах, түүнчлэн залуу эцэг эх, тэдний гэр бүл, нийгэмд үзүүлэх сэтгэл санааны, сэтгэцийн, бие махбодийн, нийгэм, эдийн засгийн нөлөөллийг хамарсан үүрэг хариуцлагын талаар болон сөрөг үр дагаврыг хэлэлцэх зэрэг багтсан. Өндөр эрсдэлтэй нярай болон өсвөр насны ээжүүдийн хоол тэжээлийн үр дагаврыг ч багтаасан болно. Өсвөр насныхны жирэмслэлт нь сурагчдын насан туршийн зорилго, боломжит амжилтанд хэрхэн нөлөөлдөг болохыг

онцолсон. Үр хүүхэдтэй болохоосоо өмнө тууштай харилцаатай байх/гэрлэлтийн ашиг тус, гэр бүл, хүүхэд, нийгэмд үзүүлэх үр нөлөөг авч хэлэлцэх болно.

— **7.9 Сурагч жирэмсний шинж чанар, шинж тэмдгийг тодорхойлон тайлбарлана.**

Тодорхойлох тайлбар: Зааварчилгаа нь бие махбодийн болон сэтгэлзүйн өөрчлөлт, эрүүл, амжилттай жирэмслэлтийг хангах эмнэлгийн үзлэгээр жирэмслэлтийг эрт илрүүлэх хэрэгцээ зэргийг хамааруулна. Үзлэг шинжилгээ болон нэмэлт мэдээллийг авах нийтийн нөөцийг тодорхойлно.

— **7.10 Сурагч гэр бүл төлөвлөлтийн талаархи ойлголт, хариуцлагыг төлөвшүүлнэ.**

Тодорхойлох тайлбар: Агуулгад гэр бүл төлөвлөлтийн шалтгаан, гэр бүл төлөвлөхөд анхаарах хүчин зүйлс, өрхийн эмчийн үүрэг, олон нийтийн нөөц, жирэмслэлтээс хамгаалах арга хэрэгслийг багтаасан.

— **7.11 Сурагч бэлгийн хүчирхийлэл, хүний наймаа, залхаан оролдохыг мэдээлэх арга хэрэгслийг тайлбарлаж өгнө.**

Тодорхойлох тайлбар: Хүчирхийлэл, ба оролдохтой тэмцэх аргууд болон түүнээс урьдчилан сэргийлэх аргуудыг ч танилцуулна. Зохих хяналтгүй үед танилуудын гэр, автомашин зэрэг бэлгийн хүчирхийлэлд өртөх нөхцөлийг бүрдүүлдэг нөхцөл байдлаас зайлсхийх ач холбогдлыг онцлон тэмдэглэнэ. Сурагчид интернет болон бичвэр мессежийг зохистой ашиглах дадлаар дадлага хийнэ. Чухал нэр томъёог тодорхойлсон болно. Хүчирхийлэл үйлдэгчдийн биечлэн болон цахимаар гаргадаг зан авир ба аргыг тодорхойлж тайлбарлана. Хүний бэлгийн мөлжлөгийн шинж тэмдэг, хүний наймааны янз бүрийн хэлбэрт хэрэглэгддэг хяналтын аргууд, насанд хүрэгчдийн тусламжийг хэрхэн хайх хүний наймааны нөхцөл байдлын талаар мэдээлэх тухай хэлэлцэнэ. Залхаан оролдох, хүний наймаа, халдлагад өртсөн хүмүүсийн нийтийн нөөцийг тогтооно.

— **7.12 Сурагч бэлгийн замаар дамжих халдвар, түүний дотор ХДХВ-ийн шалтгаан, шинж тэмдэг, эмчилгээ, урьдчилан сэргийлэх, халдварын талаар олж тодорхойлно.**

Тодорхойлох тайлбар: Сэдвүүдэд ХДХВ, Хламиди, бэлэг эрхтний яршилт, заг хүйтэн, ХПВ, тэмбүүгээс гадна дараахь өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх, шинж тэмдэг, эмчилгээ, дамжуулах, оношлох багтдаг. Нэмж дурдахад ойлгомжгүй зүйлийг тодруулна. Тарилгын зориулалттай зүү хуваалцах, мансууруулах бодис судсаар хэрэглэх, хүчирхийлэх, хамгаалалтгүй бэлгийн харьцаанд орох зэрэг өндөр эрсдэлтэй үйл ажиллагааны талаар ярилцана. Бэлгийн замаар дамжих халдвар, ХДХВ-ийн шинжилгээ, эмчилгээг хийдэг олон нийтийн нөөцийг тодорхойлно.

— **7.13 Сурагч нөхөрлөлтэй холбоотой асуудлуудыг тодорхойлно.**

Тодорхойлох тайлбар: Сурагч нөхөрлөлийн төрөл тус бүрийн шинж чанар, өсөлт хөгжлийн үе шатаар дамжуулан нөхөрлөл хэрхэн өөрчлөгдөж болохыг тодорхойлох замаар үүнийг хийдэг. Сурагч эрүүл болон эрүүл бус харилцааны шинж чанарыг тодорхойлно. Сурагчийн хувийн нууцлал, бусдын хил хязгаарыг хүндэтгэх байдал нь сурагчдын хувийн нууцлал, өөрийн болон бусдын хил хязгаарыг хүндэтгэх байдлыг хангах хэрэгслээр хэрэгжүүлнэ.

— **7.14 Сурагч өсвөр насандаа үе тэнгийнхэн ба үе тэнгийнхний бүлгийн үүрэг, болзооны мөн чанар, зорилгыг ухамсарлах болно.**

Тодорхойлох тайлбар: Хэлэлцүүлэг нь нөхөрлөлийн мөн чанар, хувийн эерэг зан чанаруудыг хөгжүүлэхэд түлхэц өгдөг үе тэнгийн бүлгүүдэд оролцохын ач холбогдол, болзооны харилцааны мөн чанар чиглэгддэг. Бүлгийн болзоог романтик харилцааг хөгжүүлэх, зохистой ба зохисгүй болзооны зан үйлийн байдлаар харуулах, сэтгэцийн

эрүүл мэндийн эерэг аргыг ашиглах, болзооны үүргээ биелүүлэх эхний эерэг алхам болгон танилцуулна.

— **7.15 Сурагч гэр бүлийн амьдрал, нийгэмд янз бүрийн арьс өнгө, үндэстэн ястны оруулсан хувь нэмрийг ойлгож мэднэ.**

Тодорхойлох тайлбар: Сэдвүүдэд гэр бүл, хувь хүмүүсийн гэр бүлийн арьс өнгө, үндэстэн ястны ондоошил ба нэгэн хэвийн сөрөг байдлын нөлөөний ач холбогдол багтана. Арьс өнгө, үндэстний ялгааг үнэлэхэд онцгой анхаарал хандуулна.

— **7.16 Сурагч өөр өөр үзэл бодлыг сонсох чадвараа нэмэгдүүлж, бусдын өөр үзэл бодолтой байх эрхийг хүлээн зөвшөөрнө.**

Тодорхойлох тайлбар: Харилцаа холбоог сайжруулах, гэр бүл, нийгэмд байдаг янз бүрийн үзэл бодлын хүлээн зөвшөөрлийг нэмэгдүүлэх зорилгоор эерэг харилцааны чадварыг хөгжүүлдэг.

**ЭНЭХҮҮ МАЯГТЫГ СУРГУУЛИАС ТОГТООСОН ХУГАЦААНД БӨГЛӨЖ ЗАХИРАЛ
РУУ БУЦААНА УУ.**

ЭЦЭГ ЭХ/АСРАН ХАМГААЛАГЧИЙН ГАРЫН ҮСЭГ:

_____ ОГНОО: _____